

покарати злочинців, які використовують фінанси для вчинення злочинів. Це важливий елемент в боротьбі з організованою злочинністю та забезпеченні законності в суспільстві.

Фінансові аналітики можуть виступати як експерти на судовому процесі і пояснювати складні фінансові аспекти справи суду. Вони можуть надати фаховий аналіз і допомогу судові у розумінні фінансових аспектів злочину.

Загалом роль фінансового аналізу у розслідуванні злочинів, скоєних злочинними організаціями, визначається як невід'ємна частина боротьби зі злочинністю. Цей метод допомагає виявляти, припиняти та призначати відповідні судові санкції за фінансові та економічні злочини, забезпечуючи таким чином правосуддя і захист суспільства від організованої злочинності.

1. Вівчар О. І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: монографія. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2018. 515 с.

2. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. Вип. 3. С. 37-42.

3. Харко Д. М. Кримінологічні проблеми щодо визначення поняття та ознак сучасної економічної злочинності як фактора тінізації економіки України. Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. № 6. С. 597-601.

4. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: метод. рек. / Чернявський С. С., Користін О. Є., Некрасов В. А. та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.

Роман Ващільн,

ад'юнкт кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ

Можна стверджувати, що зародження і становлення інституту громадського контролю за правоохоронними органами і за поліцією відбувається на українських землях саме зараз, в момент історико-правового розвитку української державності, яка обрала модель ліберальної демократії.

Але кожне явище має свої історичні корені і передумови, на основі чого воно виникло саме у тому вигляді, в якому існує в наш час. Звісно, деякі елементи громадського контролю, такі як певні форми взаємодії з правоохоронцями, існували й раніше. Зауважимо, ситуація ускладнюється тим, що українці сотнями років не мали власної національної державності, а перебували в різних державних системах.

Після падіння Київської Русі, занепаду Галицько-Волинського

князівства наші землі перебували у складі Королівства Польського та Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Московії, Російської імперії та Австро-Угорської імперії, під радянською окупацією. Й на жаль, умови абсолютистської монархії в Російській імперії, відсутність реальних прав на самоврядування в Австро-Угорській імперії, більшовицька «диктатура пролетаріату», де «совецька людина» зовсім не мала жодних реальних важелів впливу на владу, не сприяли зародженню громадянського суспільства, що відбулося лише після відновлення української державності. Згадали ми про громадянське суспільство недарма, оскільки лише в умовах сформованого громадянського суспільства може існувати громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів.

Якщо подивитися в історичну ретроспективу, то за часів Київської Русі існував такий цікавий елемент впливу громади на владу (князя і феодалів, які й виконували правоохоронні функції) як віче. О. Терещук називає віче одним з перших інститутів громадського контролю за діяльністю представників влади: «Одним із перших інститутів громадського контролю за діяльністю державної влади і ширше – однією з первинних форм громадського впливу на розвиток вітчизняної держави і права – був інститут віче. Віче як елемент реалізації народом публічної влади та контрольної діяльності існувало у слов'ян з незапам'ятних часів. Воно було «вищим органом народного самоврядування та суду». Віче – це «народне зібрання, яке є частиною соціально-політичного механізму давньоруського суспільства», рішення якого були обов'язковим і незаперечним для всіх інших інститутів публічної влади. Це форма громадського впливу на розвиток держави і права, яка створювалася «не в ім'я боротьби з двома іншими, а для єднання» [5, с. 35–36].

У XIV ст. на територію України поширюється влада Великого князівства Литовського, що призводить до переходу до нового типу управління землями, а саме від системи удільного князівства до створення областей (воєводств), де воєводи представляли великого князя та користувалися найвищою владою. У подальшому, після створення у 1569 р. Речі Посполитої, її влада поширювалася на частину території України. За цих часів правоохоронна діяльність, як і державне управління, регулювалася достатньо великою кількістю норм права різного походження: польське право, німецьке право, звичаєве право залежно від міста чи поселення, території його розташування. Незважаючи на це, до помітних змін щодо форм взаємодії з населенням це не призвело [2, с. 32].

За часів Російської імперії та абсолютизму єдиним джерелом влади був цар або імператор російський, а всі інші мали йому підкорятися, влада його не обмежувалася ні Конституцією, жодними іншими актами конституційного характеру, а усі можновладці лише уособлювали на місцях владу «його монаршої величності», тому про жодний громадський контроль мова йти не могла. Якщо говорити про Радянський Союз, деякі дослідники наводять такі форми громадського контролю за діяльністю тогочасної міліції,

як: «систематичні звіти правоохоронців перед робітничим класом. Звітування зазвичай відбувалося на підприємствах чи в колгоспах. На цих зборах робітники виступали з доповідями про правоохоронну діяльність міліції, наголошуючи на позитивних і негативних сторонах, гостро критикуючи недоліки міліціонерів, та вносили пропозиції. На нашу думку, така практика мала позитивний відгук з боку робітників, оскільки зміцнювався зв'язок між правоохоронними органами та безпосередньо населенням і можливістю останнього своїм баченням впливати на долю міліції» [5, с. 41–42]. Але в рамках нашої концепції можливості формування громадянського контролю лише за умов існування фактичної правової демократичної держави із сформованим інститутом громадянського суспільства, жодні елементи і форми громадського контролю в радянській час позбавлені сенсу, оскільки в той час не існувало правової держави і громадянського суспільства, а громадяни не мали реального впливу на владу.

Після відновлення незалежності України 1991 р. почав відбуватися процес становлення інституту громадського контролю за діяльністю правоохоронців (міліції, а згодом й поліції). Й сприяло такому процесові прийняття багатьох нормативно-правових актів, які стануть кістяком правового регулювання суспільних відносин у сфері громадського контролю за діяльністю поліції. Усі зазначені акти деякі дослідники виокремлюють у три групи: загальні, організаційно-процедурні та галузеві [1, с. 301]. Основним галузевим Законом, звісно, є прийнятий у 2015 р. Закон «Про Національну поліцію», який і заклав основи правового регулювання існування громадського контролю саме за діяльністю Національної поліції України (статті 86–90) [3]. Водночас в Законі «Про Національну безпеку України» 2018 р. також йде мова про цивільний контроль за сектором безпеки і оборони України, одним із суб'єктів якого є Національна поліція України. Відповідно до ст. 10 громадяни України беруть участь у здійсненні цивільного контролю через громадські об'єднання, членами яких вони є, через депутатів місцевих рад, особисто шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або до державних органів [4].

Якщо в цілому характеризувати історико-правовий процес становлення та формування інституту громадського контролю за діяльністю поліції, можна сказати, що він лише зараз знаходиться на стадії формування і розвитку, оскільки, на нашу думку, його існування неможливе без існування громадянського суспільства, яке, своєю чергою, може існувати лише за умов демократичної правової держави.

1. Кравчук В. М. Нормативно-правове забезпечення громадського контролю в Україні. *Публічне право*. 2016. № 2 С. 300–306.

2.

3. Про Національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

5. Терещук О. Д. Адміністративно-правові засади громадського контролю за правоохоронною діяльністю в Україні: теорія і практика: монографія. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 460 с.

Олена Діденко,
аспірант відділу організації
освітньо-наукової підготовки
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ УКРАЇНИ

Розкриття змісту служби в органах Державного бюро розслідувань України полягає у визначенні суті такої служби, її внутрішньої особливості. Зміст служби в органах Державного бюро розслідувань України розкриває розумну основу, наповнення, а саме її складових, спрямованих на досягнення мети такої служби [1, с. 624].

Служба в органах Державного бюро розслідувань України як різновид публічної служби є правовим засобом у системі побудови державності, що використовується в практичній діяльності органів Державного бюро розслідувань України, на які поширюється дія Законів України «Про Державне бюро розслідувань» [2], «Про державну службу» [3], «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» [4], Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань» та інших підзаконних нормативно-правових актів. Завдяки належному правовому регулюванню створюється система державного апарату, визначаються завдання, функції та компетенція державного органу, забезпечується функціонування самої держави.

Служба в Державному бюро розслідувань, будучи професійною діяльністю, є державною службою особливого характеру [5, с. 21]. Проходження служби в ньому зараховується до стажу державної служби. Державна служба є службою певного роду, а служба в Державному бюро розслідувань – вид такої служби. З цього можна зробити висновок, що зміст служби в органах Державного бюро розслідувань України має складатися з наповнення, що відповідає внутрішній суті державної служби і, крім того, їй притаманні додаткові специфічні внутрішні особливості.

Відмітимо необхідність визначення меж адміністративно-правових засад публічної служби. В межах дослідження публічної служби як діяльності слід розглядати всі види адміністративних проваджень за участю публічних